

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

องค์การบริหารส่วนตำบลกุดฉิม

อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม

คำนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราชการ ๒๕๖๐ มาตรา ๕๗ รัฐต้อง (๑) อนุรักษ์ ฟื้นฟู และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และจารีตประเพณีอันดีงามของท้องถิ่น และของชาติ และจัดให้มีพื้นที่สาธารณะสำหรับกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชน ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ใช้สิทธิและมีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วยภูมิปัญญาไทย มีความสำคัญอย่างยิ่งช่วยสร้างชาติให้เป็นปึกแผ่นมั่นคง สร้างความภาคภูมิใจและศักดิ์ศรีเกียรติภูมิแก่คนไทย สามารถปรับประยุกต์หลักธรรมคำสอนทางศาสนาเข้ากับชีวิตได้อย่างเหมาะสม สร้างความสมดุลระหว่าง คนกับสังคม และธรรมชาติได้อย่างยั่งยืน ช่วยเปลี่ยนแปลงปรับปรุงวิถีชีวิตของคนไทยให้เหมาะสมได้ตามยุค

งานการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนตำบลกุดฉิม ได้เล็งเห็นความสำคัญของ ภูมิปัญญาท้องถิ่น จึงได้สำรวจบุคคลสำคัญของท้องถิ่นเพื่อจัดทำเป็นฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ประชาชนชาวบ้านของตำบลกุดฉิม เพื่อเป็นการสืบสานและอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญและมีประโยชน์ ไว้ไม่ให้สูญหายไปจากชุมชน และเพื่อการศึกษาค้นคว้าข้อมูลในภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านต่าง ๆ ต่อไป

งานการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
งานวิชาการวางแผนและการส่งเสริมการท่องเที่ยว
องค์การบริหารส่วนตำบลกุดฉิม

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
แนวคิดเกี่ยวกับฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น	๑
ฐานข้อมูลด้านศาสนา	๖
ประเพณีท้องถิ่น	๑๐
ปราชญ์ชาวบ้านและภูมิปัญญา	๑๑
ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น และทะเบียนปราชญ์ชาวบ้าน	๑๓

บทที่ ๑

แนวคิดเกี่ยวกับฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

๑.๑ วัตถุประสงค์

๑. เพื่อสืบสานและอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญและมีประโยชน์ไว้ไม่ให้สูญหายไปจากชุมชน
๒. เพื่อให้ผู้รับการถ่ายทอดตระหนักถึงความสำคัญของภูมิปัญญาในท้องถิ่นของตนเองอันจะนำไปสู่การอนุรักษ์และพัฒนาภูมิปัญญานั้น ๆ ต่อไป

๑.๒ ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นคำที่มีความหมายเช่นเดียวกับคำว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิปัญญาไทย เป็นองค์ความรู้ที่มีอยู่ในท้องถิ่น ซึ่งได้รับการถ่ายทอดจากผู้รู้หรือผู้มีประสบการณ์ ซึ่งเรียกว่า ปราชญ์ชาวบ้าน หรือปราชญ์ท้องถิ่น ซึ่งมีผู้ให้คำจำกัดความของภูมิปัญญาท้องถิ่นในลักษณะต่างกัน ดังนี้ ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๒ ให้ความหมายภูมิปัญญาไว้ว่า หมายถึง พื้นความรู้ความสามารถ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้อธิบายความหมายของภูมิปัญญา ดังนี้ “ภูมิปัญญา หมายถึง องค์ความรู้ ความสามารถและทักษะของคนไทยอันเกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ ที่ผ่านกระบวนการเรียนรู้ เลือกสรร ประยุกต์ พัฒนา และถ่ายทอดสืบต่อกันมา เพื่อใช้แก้ปัญหาและพัฒนาวิถีชีวิตของคนไทยให้สมดุลกับสภาพแวดล้อมและเหมาะสมกับยุคสมัย” กระทรวงศึกษาธิการได้อธิบายความหมายของภูมิปัญญา ไว้ว่า “ภูมิปัญญา หมายถึง ความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ในชีวิตของคนเราผ่านกระบวนการศึกษา สังเกต คิดวิเคราะห์จนเกิดปัญญา และตกผลึกมาเป็น องค์ความรู้ที่ประกอบกันขึ้นมาจากความรู้เฉพาะหลาย ๆ เรื่อง ความรู้ดังกล่าวไม่ได้แยกย่อยออกมาเป็นศาสตร์เฉพาะสาขาวิชาต่าง ๆ อาจกล่าวได้ว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นจัดเป็น พื้นฐานขององค์ความรู้สมัยใหม่ ที่จะช่วยในการเรียนรู้ การแก้ปัญหา การจัดการ และการปรับตัวในการดำเนิน ชีวิตของคนเรา ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นความรู้ที่มีอยู่ทั่วไปในสังคม ชุมชนและในตัวของผู้รู้เอง หากมีการสืบ ค้นหาเพื่อศึกษา และนำมาใช้ก็จะเป็นที่รู้จักกันเกิดการยอมรับ ถ่ายทอด และพัฒนาไปสู่คนรุ่นใหม่ตามยุคตาม สมัยได้” สารานุกรมไทย สำหรับเยาวชน ฉบับกาญจนาภิเษก (เล่มที่ ๒๓) ให้ความหมายไว้ว่า “ภูมิปัญญาไทย” (Thai Wisdom) หมายถึง ความรู้ ความสามารถ วิธีการ ผลงานที่ค้นคว้ารวบรวมและจัดเก็บเป็นความรู้ โดยถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งมาสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง จนเกิดเป็นผลผลิตที่ตีพิมพ์ มีคุณค่า มีประโยชน์ สามารถนำมา แก้ไขปัญหาและพัฒนาชีวิตได้ สามารถ จันทรสุรีย์ (๒๕๓๖) กล่าวว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นหมายถึงทุกสิ่งทุกอย่างที่ ชาวบ้านคิดได้เอง ที่นำมาใช้ในการแก้ปัญหา เป็นสติปัญญา เป็นองค์ความรู้ทั้งหมดของชาวบ้านทั้งมวล ทั้งลึก ที่ชาวบ้านสามารถ คิดเอง ทำเอง โดยอาศัยศักยภาพที่มีอยู่แก้ปัญหาการดำเนินวิถีชีวิตในท้องถิ่นอย่างสมสมัย กรมวิชาการ (๒๕๓๘) ให้ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่นว่า ความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ ในชีวิตของคนเรา ผ่านกระบวนการสังเกต วิเคราะห์ จนเกิดปัญญาและตกผลึกมาเป็นองค์ความรู้ที่ประกอบกันขึ้นมาจากความรู้ เฉพาะหลายเรื่อง ความรู้ดังกล่าวไม่ได้แยกย่อยออกมาให้เห็นเป็นศาสตร์เฉพาะสาขาวิชาต่าง ๆ อาจกล่าวได้ว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นจัดเป็นพื้นฐานขององค์ความรู้สมัยใหม่ที่จะช่วยในการเรียนรู้ การแก้ปัญหา การจัดการ และการ ปรับตัวในการดำเนินชีวิตของคนเรา รัตนะ บัวสนธ (๒๕๓๕) กล่าวว่าภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง กระบวนทัศน์ ของบุคคลที่มีต่อตนเอง ต่อโลก และสิ่งแวดล้อม ซึ่งกระบวนทัศน์ ดังกล่าวจะมีรากฐานจากคำสอนทางศาสนา

คดีจารีต ประเพณี ที่ได้รับการถ่ายทอด สั่งสอน และปฏิบัติสืบเนื่องกันมาปรับปรุงเข้ากับบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลงแต่ละสมัย ทั้งนี้โดยมีเป้าหมายเพื่อความสุขในส่วนที่เป็นชุมชน และปัจเจกบุคคล

ฉลาดชาย สมิตานนท์ (อ้างอิงถึงในพิสิฐ นาครำไพ. ๒๕๓๗) ให้ความหมายว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น คือสติปัญญา อันเกิดจากการเรียนรู้ สะสม ถ่ายทอดประสบการณ์ที่ยาวนานของผู้คนในท้องถิ่น ซึ่งได้ทำหน้าที่ชี้แนะว่าการจะใช้ชีวิตอย่างยั่งยืนและถาวรกับธรรมชาติรอบตัวนั้นทำอย่างไร ซึ่งในที่สุดภูมิปัญญาท้องถิ่นอาจถูกยกระดับให้หมายถึงอุดมการณ์ของการใช้ชีวิตที่เรียบง่าย บนพื้นฐานของการไม่เบียดเบียนสรรพสิ่งทั้งหลายทั้งปวงที่มีชีวิต สัตว์พืชและมนุษย์ด้วยตัวเองตลอดจนสิ่งไม่มีชีวิตรอบข้าง สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (ม.ป.ป.) กล่าวถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นไทยว่า เป็นองค์ความรู้ความสามารถ และทักษะของคนไทยที่เกิดจากสั่งสม ประสบการณ์ที่ผ่านกระบวนการเลือกสรร เรียนรู้ปรุงแต่ง และถ่ายทอดสืบต่อกันมา เพื่อใช้แก้ปัญหาและพัฒนาวิถีชีวิตของคนไทยให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม และเหมาะสมกับยุคสมัย จากความหมายดังกล่าว อาจสรุปว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึงองค์ความรู้หรือสิ่งที่สั่งสมกันมาตั้งแต่อดีต ซึ่งเป็นประสบการณ์ในการดำเนินชีวิตของคนในท้องถิ่น ซึ่งได้ผ่านการคิดค้นและปรับปรุง เปลี่ยนแปลง จนได้แนวทางที่เหมาะสม สอดคล้องกับสภาพสังคม เป็นที่ยอมรับนับถือจากบุคคลทั่วไป ถือเป็นแบบอย่างใน การดำรงชีวิตที่ถ่ายทอดสืบต่อกันมา

๑.๓ ความสำคัญของภูมิปัญญาไทย

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ คนไทยได้สร้างชาติ สร้างความเป็นปึกแผ่นมั่นคงของบ้านเมือง มีการดำรงชีวิตด้วยความสุขร่มเย็นอยู่ได้จนถึงทุกวันนี้ เพราะได้ใช้ภูมิปัญญาของตนมาตลอด ภูมิปัญญาไทยจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ซึ่งพอจะสรุปได้ดังนี้

๑. ช่วยสร้างชาติให้เป็นปึกแผ่นมั่นคง
๒. สร้างความภาคภูมิใจและศักดิ์ศรีเกียรติภูมิแก่คนไทย
๓. สามารถปรับ ประยุกต์หลักธรรมคำสอนทางศาสนาใช้กับชีวิตได้อย่างเหมาะสม
๔. สร้างความสมดุลระหว่างคนกับสังคมและธรรมชาติได้อย่างยั่งยืน
๕. ช่วยเปลี่ยนแปลงปรับปรุงวิถีชีวิตของคนไทยให้เหมาะสมได้ตามยุค

ประกอบ ใจมั่น ได้กล่าวถึงความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้ดังนี้ คือ

- ช่วยให้สมาชิกในชุมชน หมู่บ้านดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข
- ช่วยสร้างความสมดุลระหว่างคนกับธรรมชาติแวดล้อม
- ช่วยให้ผู้คนดำรงตนและปรับเปลี่ยนทันต่อความเปลี่ยนแปลงและผลกระทบอันเกิดจากสังคม ภายนอก
- เป็นประโยชน์ต่อการทำงานพัฒนาชนบทของเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อที่จะได้กำหนด ทำที่การทำงานให้กลมกลืนกับชาวบ้านมากยิ่งขึ้น

๑.๔ ลักษณะของภูมิปัญญาไทย ลักษณะของภูมิปัญญาไทย ดังนี้

๑. ภูมิปัญญาไทยเป็นเครื่องใช้ ความรู้(Knowledge) ทักษะ(Skill) ความเชื่อ(Belief) และพฤติกรรม (Behavior)
๒. ภูมิปัญญาไทยแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคนกับธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและคน กับสิ่งเหนือธรรมชาติ
๓. ภูมิปัญญาไทยเป็นองค์รวมหรือกิจกรรมทุกอย่างในวิถีชีวิต
๔. ภูมิปัญญาไทยเป็นเรื่องของการแก้ไขปัญหา การจัดการ การปรับตัว การเรียนรู้ เพื่อคง ความอยู่รอดของบุคคล ชุมชน และสังคม
๕. ภูมิปัญญา เป็นแกนหลัก หรือกระบวนทัศน์ในการมองชีวิต เป็นพื้นความรู้ในเรื่องต่าง ๆ
๖. ภูมิปัญญาไทยมีลักษณะเฉพาะหรือมีเอกลักษณ์ในตัวเอง
๗. ภูมิปัญญาไทยมีการเปลี่ยนแปลง เพื่อการปรับสมดุลในพัฒนาการทางสังคมตลอดเวลา ขอบข่ายของภูมิปัญญาไทย

๑.๕ การกำหนดขอบข่ายของภูมิปัญญาไทย

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม ได้กำหนดขอบข่ายของภูมิปัญญาไทยไว้ ๕ ด้าน ดังนี้

๑. ภูมิปัญญาด้านเกษตรกรรม หมายถึง การผสมผสานการเกษตรและเทคโนโลยีโดยพัฒนาบนพื้นฐานคุณค่าดั้งเดิม รวมทั้งความสามารถในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
๒. ภูมิปัญญาด้านสิ่งแวดล้อม หมายถึง การอนุรักษ์ธรรมชาติและศิลปวัฒนธรรม การถ่ายทอดความรู้ดั้งเดิมเพื่อการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน
๓. ภูมิปัญญาด้านการจัดการ สวัสดิการและธุรกิจชุมชน หมายถึง การใช้คุณธรรมและจริยธรรมในด้านการรวมกลุ่ม เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนให้มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม
๔. ภูมิปัญญาด้านการรักษาโรคและการป้องกัน หมายถึง การสืบทอดความรู้ดั้งเดิม และการประยุกต์ใช้ความเชื่อท้องถิ่น เพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองด้านสุขภาพอนามัย
๕. ภูมิปัญญาด้านการผลิตและการบริโภค หมายถึง การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการแปรรูปและการผลิตเพื่อการบริโภคอย่างปลอดภัย ประหยัดและเป็นธรรม อันเป็นกระบวนการให้ ชุมชนท้องถิ่นสามารถพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจ กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นได้กำหนดฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อดำเนินการประเมินประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (Local Performance Assessment: LPA) ดังนี้
  ๑. ด้านเกษตรกรรม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการกลั่นกรอง/การปศุสัตว์/การประมง/การป่าไม้ เช่น การทำการเกษตรแบบผสมผสาน,เกษตรทฤษฎีใหม่ เป็นต้น
  ๒. ด้านหัตถกรรม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในงานฝีมือหรืองานช่างที่ทำด้วยมือและอุปกรณ์อย่างง่าย โดยไม่ใช้เครื่องจักรเป็นองค์ประกอบหลักในการผลิต เช่น งานจักสาน,งานแกะหนังตะลุง,งานทอผ้าด้วยมือ,งานเย็บปักถักร้อย,การทำหัวโขน เป็นต้น
  ๓. ด้านอุตสาหกรรม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในงานที่ใช้ทุน แรงงาน และเครื่องจักรเป็นองค์ประกอบ หลักในการผลิต โดยมีเป้าหมายการผลิตสิ่งของจำนวนมากเพื่อการค้า และรวมถึงงานด้านการบริการเช่น การ ทำเครื่องเรือนจากไม้แปรรูป,การแปรรูปสิ่งต่าง ๆ จากยางพารา เป็นต้น

๔. ด้านการแพทย์ไทย คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการดูแลและรักษาสุขภาพแบบพื้นบ้าน เช่น การหัตถเวชกรรมไทย , การใช้สมุนไพรในการรักษาโรค เป็นต้น

๕. ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งการอนุรักษ์ การพัฒนา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน เช่น การบวชป่า , การสืบชะตาแม่น้ำ , การทำแนวปะการังเทียม , การอนุรักษ์ป่าชายเลน เป็นต้น

๖. ด้านศิลปกรรม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะสาขาต่างๆ เช่น จิตรกรรม , ประติมากรรม , นาฏศิลป์,ดนตรี,ทัศนศิลป์,คีตศิลป์,การละเล่นพื้นบ้านและการนันทนาการ

๗. ด้านภาษาและวรรณกรรม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ภาษาทั้งภาษาพูดและภาษาเขียน

๘. ด้านอื่น ๆ เช่น ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านความเชื่อ ศาสนา ประเพณี พิธีกรรม อาหารพื้นบ้าน เป็นต้น

๑.๖ ประเภทของภูมิปัญญาไทย

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ แบ่งสาขาหรือประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้ ๑๑ สาขา ดังนี้

๑. สาขาเกษตรกรรม
๒. สาขาอุตสาหกรรมและหัตถกรรม
๓. สาขาการแพทย์แผนไทย
๔. สาขาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
๕. สาขากองทุนและธุรกิจชุมชน
๖. สาขาสวัสดิการ
๗. สาขาศิลปกรรม
๘. สาขาการจัดการองค์กร
๙. สาขาภาษาและวรรณกรรม
๑๐. สาขาศาสนาและประเพณี
๑๑. สาขาการศึกษา

คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม แบ่งประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้ ๗ ประเภท ดังนี้

๑. ภูมิปัญญาด้านการเกษตร
๒. ภูมิปัญญาด้านเศรษฐกิจ
๓. ภูมิปัญญาด้านศาสนาคุณธรรมจริยธรรมค่านิยมความเชื่อ
๔. ภูมิปัญญาด้านการจัดการทรัพยากรและการพัฒนาหมู่บ้าน
๕. ภูมิปัญญาด้านศิลปะ
๖. ภูมิปัญญาด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม
๗. ภูมิปัญญาด้านภาษาและวรรณกรรม

สารานุกรมไทย สำหรับเยาวชน ฉบับกาญจนาภิเษก (เล่มที่ ๒๓) จัดแบ่งสาขาภูมิปัญญาไทย ออกเป็น

๑๐ สาขา ดังนี้

๑. สาขาเกษตรกรรมเกษตรกรรม หมายถึง ความสามารถในการผสมผสานองค์ความรู้ ทักษะและเทคนิคด้านการเกษตรกับเทคโนโลยี โดยการพัฒนามาบนพื้นฐานคุณค่าดั้งเดิม ซึ่งคนสามารถ พึ่งตนเองใน ภาวะการณ์ต่าง ๆ ได้

๒. สาขาอุตสาหกรรมและหัตถกรรม หมายถึง การรู้จักประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ใน การแปรรูปผลิตผล เพื่อชะลอการนำเข้าสู่ตลาด เพื่อแก้ปัญหาด้านการบริโภคอย่างปลอดภัย ประหยัดและเป็น ธรรม อันเป็นกระบวนการที่ทำให้ชุมชนท้องถิ่น

๓. สาขาการแพทย์แผนไทย หมายถึง ความสามารถในการจัดการป้องกัน และรักษาสุขภาพ ของคนในชุมชน โดยเน้นให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเอง ทางด้านสุขภาพ และอนามัยได้

๔. สาขาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หมายถึง ความสามารถเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งการอนุรักษ์ การพัฒนาและการใช้ประโยชน์จากคุณค่าของ ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม

๕. สาขากองทุนและธุรกิจชุมชน หมายถึง ความสามารถในการบริหารจัดการด้านการสะสม และบริการกองทุน และธุรกิจชุมชน ทั้งที่เป็นเงินตรา และโภคทรัพย์ เพื่อส่งเสริมชีวิตความเป็นอยู่ของ สมาชิก ในชุมชน

๖. สาขาสวัสดิการ หมายถึง ความสามารถในการจัดสวัสดิการในการประกันคุณภาพชีวิต ของคนให้เกิดความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม

๗. สาขาศิลปกรรม หมายถึง ความสามารถในการผลิตผลงานทางด้านศิลปะสาขาต่าง ๆ

๘. สาขาการจัดการองค์กร หมายถึง ความสามารถในการบริหารจัดการดำเนินงานของ องค์กรชุมชนต่าง ๆ ให้สามารถพัฒนา และบริหารองค์กรของตนเองได้ ตามบทบาท และหน้าที่ขององค์กร

๙. สาขาภาษาและวรรณกรรม หมายถึง ความสามารถผลิตผลงานเกี่ยวกับด้านภาษา ทั้งภาษาถิ่น ภาษาโบราณ ภาษาไทย และการใช้ภาษา ตลอดทั้งด้านวรรณกรรมทุกประเภท

๑๐. สาขาศาสนาและประเพณี หมายถึง ความสามารถประยุกต์ และปรับใช้หลักธรรมคำ สอนทางศาสนาความเชื่อ และประเพณีดั้งเดิมที่มีคุณค่าให้เหมาะสมต่อการประพฤติปฏิบัติ ให้บังเกิดผลดีต่อ บุคคลและสิ่งแวดล้อม

บทที่ ๒ ฐานข้อมูลด้านศาสนา

๒.๑ วัดในเขตพื้นที่ตำบลกุดฉิม

ภายในเขตตำบลกุดฉิมมีวัดจำนวน ๖ แห่ง คือ

- วัดป่าศาสดาราม ตั้งอยู่ หมู่ที่ ๒ บ้านกุดฉิม
- วัดกุดฉิมน้อย ตั้งอยู่ หมู่ที่ ๕ บ้านกุดฉิม
- วัดพุทธสีมา ตั้งอยู่ หมู่ที่ ๖ บ้านกุดฉิม
- วัดบ้านสร้างแท้ใต้ หมู่ ๓ บ้านสร้างแท้
- วัดศรีสะอาด ตั้งอยู่ หมู่ที่ ๔ บ้านสร้างแท้
- วัดดงเจริญ ตั้งอยู่ หมู่ ๗ บ้านดงเจริญ

๒.๑.๑ วัดป่าศาสดาราม ตั้งอยู่ หมู่ที่ ๒ บ้านกุดฉิม ตำบลกุดฉิม อำเภอนครหลวง จังหวัดนครพนม

๒.๑.๒ วัดกุศฉิมน้อย ตั้งอยู่ หมู่ที่ ๕ บ้านกุศฉิม ตำบลกุศฉิม อำเภอราทุนนคม จังหวัดนครพนม

๒.๑.๓ วัดพุทธสีมา ตั้งอยู่ หมู่ที่ ๖ บ้านกุศฉิม ตำบลกุศฉิม อำเภอราทุนนคม จังหวัดนครพนม

๒.๑.๔ วัดบ้านสร้างแหใต้ ตั้งอยู่ หมู่ที่ ๓ บ้านสร้างแห ตำบลลฤกษิม อำเภอลำดวน จังหวัดนครพนม

๒.๑.๕ วัดศรีสะอาด ตั้งอยู่ หมู่ที่ ๔ บ้านสร้างแห่ ตำบลกุดฉิม อำเภอนาคู จังหวัดนครพนม

๒.๑.๖ วัดดงเจริญ ตั้งอยู่ หมู่ที่ ๗ บ้านดงเจริญ ตำบลกุดฉิม อำเภอนาคู จังหวัดนครพนม

บทที่ ๓ ประเพณีท้องถิ่น

กิจกรรมการจัดงานวันสำคัญและประเพณีในท้องถิ่น มีดังนี้

ประเพณี

ประเพณีของชาวตำบลกุตฉิม ก็ปฏิบัติกันมาตามประเพณีโบราณของชาวอีสาน ฮีต ๑๒ คอง ๑๔ ซึ่งชาวตำบลกุตฉิม มีประเพณีที่เด่น ๆ ดังนี้

๑. ประเพณีบุญกองข้าว
๒. ประเพณีบุญออกพรรษา
๓. ประเพณีบุญเข้าพรรษา
๔. ประเพณีบุญข้าวประดับดิน
๕. ประเพณีเลี้ยงปู่ตา
๖. ประเพณีสงกรานต์
๗. ประเพณีบุญกฐิน
๘. ประเพณีบุญพระเวสสันดร

วัฒนธรรม

ด้านวัฒนธรรมชาวตำบลกุตฉิม มีอยู่ด้วยกัน ๑ เผ่า คือ

๑. ชนเผ่าไทญ้อ บ้านกุตฉิม ตำบลกุตฉิม อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม

บทที่ ๔ ประชาชนชาวบ้านและภูมิปัญญาท้องถิ่น

๑. การทำการเกษตรกรรม

ชื่อ - สกุล   ครูรัชนี้ พรหมอารักษ์
 ที่อยู่   ๑๐๗ หมู่ที่ ๖ บ้านกุดฉิม ตำบลกุดฉิม อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม
 กิจกรรมเด่น   ทำเกษตรอินทรีย์
 สาขา   การทำการเกษตรแบบผสมผสาน

๒. ด้านหัตถกรรม

ชื่อ - สกุล   นางลั่นดอน วังตะพาน์
 ที่อยู่   ๕๒ หมู่ที่ ๖ บ้านกุดฉิม ตำบลกุดฉิม อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม
 กิจกรรมเด่น   การสานกระติบข้าว (กล่องข้าวเหนียว)
 สาขา   งานจักสาน

๓. ด้านหัตถกรรม

ชื่อ - สกุล   นางอาพร นนทรา
 ที่อยู่   ๙๔ หมู่ที่ ๖ บ้านกุดฉิม ตำบลกุดฉิม อำเภอราทูพนม จังหวัดนครพนม
 กิจกรรมเด่น   ทอเสื่อ
 สาขา   งานจักสาน

๔. ด้านคหกรรม

ชื่อ - สกุล   นางเสน่ห์รัก ไชยะ
 ที่อยู่   ๒๑ หมู่ที่ ๗ บ้านดงเจริญ ตำบลกุดฉิม อำเภอราทูพนม จังหวัดนครพนม
 กิจกรรมเด่น   ร้อยมาลัย
 สาขา   เย็บปักถักร้อย

บทที่ ๕

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น และ ทะเบียนประชาชนชาวบ้าน
ฐานข้อมูลแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นตำบลกุดฉิม อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม

ลำดับ	ชื่อ - สกุล	ที่อยู่	แหล่งเรียนรู้/ภูมิปัญญา	หมายเหตุ
๑	ครูรัชนี้ พรหมอารักษ์	๕๖ หมู่ที่ ๒ บ้านกุดฉิม	ฝักออแกนิกส์	
๒	นางลั่นดอน วังตะพันธ์	๑๐๗ หมู่ที่ ๖ บ้านกุดฉิม	สานกระติบข้าว	
๓	นางอาพร นนทรา	๙๔ หมู่ที่ ๖ บ้านกุดฉิม	สานเสื่อกก	
๔	นางเสนห์รัก ไชยยะ	๒๑ หมู่ที่ ๗ บ้านดงเจริญ	ร้อยมาลัย	